

Willem Witteveen

Onzekere helderheid

Redactioneel

De Academische Boekengids 26, april 2001, pp. 2.

Het kan de lezer van dit blad niet ontgaan zijn dat wij het jaar 2000 afsloten met een thema: de kracht van de canon. De auteurs gingen op zoek naar de helden van onze cultuur; zij onderzochten de zeggingskracht van klassieke meesterwerken in een tijd die weinig respect heeft voor tradities en succes of falen meet aan economische criteria: eigenbelang, winst, behoeftebevrediging, maakbaarheid, technologische vooruitgang, permanente evaluatie. Er is domweg geen tijd voor de canon. Zelfs de meesterwerken die de economische visie op het leven ingang hebben doen vinden in onze cultuur worden niet meer gelezen, wat het probleem van de canon goed illustreert. Lezen onze nieuwe economen, onze toekomstvoorspellers, onze managers, onze communicatieadviseurs, onze programmamakers wel eens iets van Bernard Mandeville, van Adam Smith, van Jeremy Bentham of van Karl Marx?

Er is een canon voor elke beroepsgroep, zo lijkt het wel. Medici vinden baat bij de *Toverberg* van Thomas Mann en bij Freuds ziektegeschiedenissen. Bestuurskundigen kunnen niet om Machiavelli heen, laat staan om Orwells *1984*. Zelf vroeg ik 45 juristen welke literaire tekst elke jurist gelezen moet hebben en daarop kreeg ik 45 verschillende antwoorden; op het lijstje staan meesterwerken als Plato's *Gorgias* en Melville's *Billy Budd*. (Zie Willem Witteveen en Sanne Taekema, red., *Verbeeldingsmacht. Wat juristen moeten lezen*, Boom Juridisch 2000). De leeslijst laat ons niet los. Het Barlaeus Gymnasium, de Universiteit van Amsterdam en de Balie organiseerden in deze dagen een bruisende manifestatie over de canon waar de vele bezoekers, naar mijn stellige indruk, geïnspireerd vandaan gingen. Wat zou er daarna gebeuren? Halen discussies over de waarde van klassieke meesterwerken iets uit? Zullen de discussies doorgaan en effect sorteren? Zullen de universiteiten hun curricula in wat wel triest de 'bama-structuur' genoemd wordt, verrijken met algemeen vormend onderwijs over de canonieke teksten, toegespitst op de problemen en dilemma's van verschillende vakgebieden en beroepsgroepen? Maar lezen de bama-deskundigen ooit een boek?

Terwijl de discussie doorgaat vindt u in dit nummer niets over de leeslijst. Het gaat over academisch onbehagen en analytische filosofie. Over goede en minder goede verfilmingen van Proust maar ook over de merites van impactanalyse. Over het genot van de collectie Meentwijck en over het nut van straf. En er komen nog wel een paar zaken meer aan de orde. Echt een nummer voor meneer Cogito, de alter ego van de dichter Zbigniew Herbert, die nu eenmaal 'nooit vertrouwen had in de kunstjes van de verbeelding' maar die de meest uiteenlopende onderwerpen 'volkomen wenste te begrijpen'.
Want:

de verbeelding van meneer Cogito
maakt een slingerbeweging

gaat precies
van pijn tot pijn

daar is geen plaats
voor kunstvuurwerk van poëzie

hij zou trouw willen blijven
aan een onzekere helderheid.

En dat schrijft dus - o dubbele bodem - de dichter die, nu hij dood is, meedingt naar een plaats in de eregalerij van helden van de cultuur.